

Politiški oddelek.

Čehi in Poljaki.

Neugodnih razmer mej Čehi in Poljaki je največ krivo to, da levičarji dobivajo vedno več vpliva. Dokler so češki in poljski poslanci v državnem zboru hodili ista pota, levica ni mogla priti do nobenega pravega vpliva. Slovani smo v političnem oziru polagoma napredovali. Naše pridobitve res niso bile Bog ve kaj, ali vendar jih ni zametavati. Ve jih prav ceniti le tisti, ki se še dobro spominja, kako se je nam Slovincem godilo pod Auerpergovno vlado. Vse uradovanje je bilo skoro izključno nemško. Slovenske vloge se še sprejemale niso. Tedaj se ni razpravljalo po naših listih, ali se ima izdati razsodbe v slovenščini, če je tožnik vložil tožbo v slovenščini, toženec je pa nemški ugovarjal, ker bi se tudi na slovensko tožbo in slovenski ugovor bila izdala le nemška razsodba, ako bi se sploh slovenske vloge bile vsprejele. Napredek je torej le očividni. V gimnazijah se razen slovenščine in pa krščanskega nauka v dveh najnižjih razredih noben predmet ni predaval v slovenščini.

Sedaj pa od vlade zares skoro ničesa več ne dosežemo, kajti mi kaj tacega ne pripisujemo za posebno pridobitev, če se kakemu pristavu da odpust za nekaj časa, da uredi slovensko terminologijo. Za to bi se pač bil dobil brez tega odpusta tudi kak drug pravnik, ki morda ni v državni službi. Mi ne rečemo, da nismo bili veseli, da je gospod minister nam v tej želji vstregel, ali pri vsej naši zmernosti pa mi nismo tako skromni, da bi to smatrali že za kako pridobitev. Večjega pomena je pač imenovanje gospoda Abrama personalnim referentom za graški nadsodiški okoliš v pravosodnem ministerstvu, ali vrednost teh pridobitev se ima še le pokazati. Sicer pa tudi moramo še počakati, kdo pride na njegovo dosedanje mesto pri najvišjem sodišču. Pri tem sodišču tudi ni dosti uradnikov večjih slovenščine. Prav dosti pa od Abramovega imenovanja ne pričakujemo zaradi tega, ker vlada sama ni v tako ugodnem položaju, da bi mogla dosti storiti za nas. Levica na vso moč pritiska na njo.

Znano je, da so levičarji nedavno bili pri Taaffeji, da so se pritožili, da se vlada preveč ozira na Slovence. Kakor čujemo, to pritoževanje ni bilo brez uspeha. Pripravljala se baje na Slovenskem neko osebno premembo v višji upravi, ki nam ne bodo ugodna. Ko so izvedeli, da je Abram imenovan, so takoj zagnali silen hrup nemški listi. Bojimo se, da ne bode pri samem hrupu ostalo, temveč levičarji pri vladi store daljše korake, da se novemu ministerskemu svetniku kolikor je moč omeji delokrog. V kratkem bode tudi imenovanje novega predsednika graškemu nadsodišču in v tem slučaju se bojimo, da bode premagal levičarski vpliv. Tako zna biti paralizovano Abramovo imenovanje. Vlada je odvisna od leve, od kar Mladočehi hodijo svoja pota in so razmere take, da Poljaki nečejo nič vedeti o kaki zvezi z Mlado-

čehi. Ne le pri vrejenji valute, temveč tudi v najnavadnejših zadevah so vladi potrebni levičarski glasovi. Položaj bi se pa takoj premenil, ako le Mladočehi premene malo svojo politiko in se naredi sporazumljenje mej Čehi in Poljaki.

Krivdo mnogi radi izvračajo le na Poljake, češ, da Poljaki niti Slovani niso. Tukaj mi Poljakov ne bomo branili, ali slovanstvo se jim zaradi tega odrekati ne more, če so nasprotniki Rusov. Razpori so tudi drugod mej Slovani. Kako se sovražijo Srbi in Hrvatje, ali zaradi tega niti prvimi niti drugim nikdo slovanstva odrekal ne bode. Da se pa Poljaki malo manj morda ozirajo na druge Slované, temu je to povod, da drugih Slovanov vsled ugodnega položaja manj potrebujejo, nego drugi avstrijski Slovani. Kdo ve, ako bi se Čehi kaj bolj ozirali na druge Slované, ki bi bili v tako srečnem položaju, kakor so Poljaki v Galiciji.

Reči pa tudi moramo, da so Mladočehi vse storili, da so si Poljake odtujili. Po volilnih shodih so brez povoda zabavljali proti njim, pri vsaki priliki so kazali svoje rusofilstvo, dobro vedoč, da to žali Poljake. Če pomislimo, da je v Rusiji faktično na javnih prostorih celo prepovedano govoriti poljski, potem je pač slednjemu jasno, da Poljake v srce zaboli, če kdo prav povzdiguje Ruse, ravno tako kakor mi nismo veseli, če bi kdo nam v obraz začel prav proslavljati razne nasprotnike našega naroda.

Da pa imajo Poljaki precej srca za Slované, so že pri več prilikah pokazali. Poljska literatura ima tudi dosti del o slovanstvu, primeroma več nego ruska. K raznim slavnostim vedno vabijo druge Slované. Binkoštna praznike je bila v Levovu velika sokolska slavnost, h kateri so bila povabljeni tudi slovanska telovadna društva. Poljaki so pa posebno lepo vsprejeli Čehi. Vsprejem čeških Sokolov v Levovu ni bil tako hrupen kakor v Nancyji, ali bil je prisrčen, prav bratski.

Videlo se je, da poljsko razumništvo želi, da se obnove dobri odnošaji mej Čehi in Poljaki. Le pomislimo, kako taktno so se vedli Poljaki. Navada je, da se v Galiciji zabavlja proti Rusom, ali tukaj se je vse to jedino zaradi Čehov opustilo, ker so poslednji Rusom naklonjeni. Mi le želimo, da bi tudi Čehi posnemali poljski vzgled in zaradi Poljakov popustili čezmerno proslavljanje Rusov. Slavnost v Levovu naj bode začetek boljšim odnošajem mej Poljaki in Čehi, in to bode tudi začetek boljših časov za avstrijske Slované, ker s tem bi bil uničen levičarski vpliv.

Politični pregled.

Državni zbor. — V seji poslanske zbornice dne 10. junija interpeluje posl. dr. Gross in tovariši vlado, da hitro preišče in poizve vzroke požara v pribramskem rudniku in da rudnike preišče in potrebno vkrene za slučaj kakšne jednake nesreče. Posl. dr. Ebenhoch in tovariši stavijo nujni predlog za podporo po povodnji poškodovanim Gorenjeavstrijcem. Posl. V. Pfeifer in tovariši stavijo naslednji

nujni predlog: Dne 30. in 31. maja t. l. je več krajev črnomaljskega, novomeškega in krškega okraja zadela strašna toča, uničila sadje, vinske in poljske pridelke, vzela že itak revnemu prebivalstvu najpotrebnejši živež in setev ter provzročila veliko bedo. Predlagam torej: „Visoka zbornica naj sklene: C. kr. vlada se pozivlja, da prej ko mogoče poizvé, koliko škode je toča dne 30. in 31. maja naredila v dotičnih občinah črnomaljskega, krškega in novomeškega političnega okraja, ter na podlagi poizvedeb pomoči potrebnim občinam nakloni podpore iz državnega zaklada.“ Ko je posl. Pfeifer na to ta predlog na kratko a dobro utemeljil, odkazal se je budgetnemu odseku v poročanje. Na to pričelo se je nadaljevanje razprave o uredbi stavbenih obrtov. Posl. Teliszewski pravi da je novi zakon izdelan le za bodočnost na potrebe sedanosti se pa ne ozira, sicer je pa govornik za to, da stavbene obrte vpravljajo deželni zbori. Vladni zastopnik Plappart zagovarja predlogo in mej drugim zatrjuje, da je edino sredstvo odpraviti nasprotstva mej posameznimi obrtovalci ta predloga. Posl. dr. Hoffmann-Wellenhof je za predlogo. Posl. dr. Engel povdarja razliko mej obrtniki na deželi in po mestih in želi, da bi se v zakonu oziralo tudi na različne trebe posameznih dežel. Posl. Wrabetz je tudi vnet za predlogo in povdarja, da so po njegovi sodbi stavbeni mojstri po deželi le mojstri-skaze. Posl. Rammer nasproti posl. Wrabetzu povdarja, da na deželi ni treba mojstrov, temveč, da zadostujejo navadni zidarji in tesarji. Na to se razprava prekine in seja zaključí.

Vrejenje valute. — Ogerski finančni minister je bil na Dunaji, da se je z avstrijskim finančnim ministrom posvetoval o nekaterih premembah valutnih predlog. V valutnem odseku avstrijske zbornice poslancev pa ne gre vse gladko. Jeden pot je že prišlo do tacega spora, da so konservativni poslanci odšli, ker so levičarji s pomočjo Poljakov sklenili, da se najprej reši predloga o posojilu. Vidi se, da levica le na to gleda, kako bi kapitalistom pripomogla do večjih koristi od valutnega vprašanja. Relacija se ji zdi prenizka, ker bodo s tem škodovani bogatinje, ki premalo dobe v zlatu za sedanje goldinarje. Posebno pa priganja, da se hitro začne plačevati v zlatu, da bi židje mogli napraviti ugodno kupčijo z zlatom. Konservativcem je treba torej največje previdnosti, da jih levičarji s kakimi zvitimi predlogi ne preslepe!

Mlado- in Staročehi. — Na nedeljo so Staročehi bili napovedali shod v Kolinu, Mladočehi pa v Nemškem Brodu. V Kolinu je mladočeški poslanec dr. Šil nabral več fantov, šel ž njimi v gostilnico, kjer je imel biti shod. Zaseli so vse prostore, tako da bi zborovalci ne bili imeli več prostora. Shod se je pa potem vršil v drugi gostilni. Pa tudi v to je dr. Šil pripeljal svojo gardo, da bi razsajala. Žandarmerija je razgrajalcem vhod zabranila, ker je bil zbor le za člane političnega društva in vpeljane goste. Iz uredništva mladočeškega in dveh družih hiš so pa Mladočehi bili razobesili črne robce in umazane vreče na metlah. Posebne časti tako postopanje dr. Šilu in njegovim somišljenikom pač ne dela. Na shodu sta dr. Začek, knez Schwarzenberg razkladala, da sedaj ni pravi čas za to, da bi se spravljalo češko državno pravo na dnevni red; Zeithammer je jako priporočal sporazumljenje vseh čeških strank. V Nemškem Brodu je pa dr. Gregr pripovedoval, da so Ogrji svojo državo s tem dosegli, da niso hoteli dajati vojaških novincev in plačevati davkov in indirektno priporočal, da naj Čehi ravno tako delajo. Vladni komisar je na to shod razpustil. Pri tem shodu je bil tudi isterski poslanec Špinčič. Gregrov govor pač najbolje dokazuje, da so Mladočehi zgubili vse upanje, da bi po parlamentarnem potu kaj dosegli, ko se priporočajo tako skrajno sredstvo, katero bi pa tudi pri sedanjih razmerah nič ne pomagalo, emveč le narod v bedo pahnilo. Pač prezgodaj so se tisti

veselili, ki so mislili, da uspehi Mladočehov prineso za češki narod in avstrijske slovane zlate čase.

Budimpešta. — Cesar je privoli, da se bode Budimpešta imenovala prestolno mesto in bode torej jednako z Dunajem. Madjari se nadejajo, da sedaj v kratkem dobé svoj poseben dvor. Le to jih jezi, da skupna vojska bolj čisla skupno državo nego Ogersko. Pri slavnosti v Budimpešti so namreč zopet v veliko j-zo Madjarov z vojaških poslopij visele cesarske zastave.

Italija. — Zbornica dovolila je šestmesečni budgetni provizorij z 261 zoper 189 glasov in si je tako Giolittijevo ministerstvo priborilo prvi vspeh. Razprava o budgetu bila je jako burna in je veliko poslancev prav pošteno prijemalo ministerstvo in ugovarjalo vsprejetju budgeta, dočim se skoro nihče ni oglasil, da bi bil zagovarjal ministerstvo in govoril za budget. Da je bil izid glasovanja tak, pripisovati je le okoliščini, ker je večina poslancev izprevidela, v kakem kritičnem položaju je ministerstvo in država in ker bi se bile sicer provzročile nove škodonosne zmešnjave za državo.

Nemčija in Rusija. — O sestanku nemškega cesarja in ruskega carja v Kielu polnijo že par dnij vsi večji časniki svoja predala in izvajajo iz njega te in one posledice. Gotovi časniki zatrjujejo, da je ta sestanek prevelike važnosti za prijazne odnošaje mej Nemčijo in Rusijo in nekako poroštvo za nadaljni mir, drugi pa zopet temu oporekajo in pišejo, da je bil ta sestanek zgolj prijateljski in da se vladarja o politiki še niti razgovarjala nista. Res je, da ni niti car v svoji napitnici na cesarja in niti cesar v svoji napitnici na carja naglašal posebne politiške zveze in posebnih na novo se pripravljajočih odnošajev mej obema državama, vendar pa se iz obeh ogovorov razvidi, da hočeta oba vladarja tirati staro politiko in kolikor mogoče prijateljsko postopati v ohrano blagosnega miru.

Francija in Rusija. — Vsi listi vprek posebno pa nemški bavijo se z dogodki pri veliki slavnosti v Nancy-ju. Kakor znano počastil je to ob nemški meji napravljeno telovadsko slavnost tudi ruski veliki knez Konstantin. Ravno v času pa, ko je bila slavnost v Nancyju bil je sestanek nemškega in ruskega vladarja v Kielu. Da je Konstantin na željo carjevo bil navzoč pri slavnosti in je obiskal Carnota, to je zdaj dognano. In ravno iz te okoliščine izvajajo časopisi posledico, da je ruskemu carju veliko na tem, da se ne bi Francozom zameril in da je zato naročil Konstantinu posetiti slavnost v Nancyju, da bi tako kolikor možno razveljavil sočasni svoj sestanek z nemškim cesarjem v Kielu. Razvidi se torej iz tega, da car ni odločno naklonjen nobeni državi, da tira bolj konservativno politiko, in gleda na to, da bi se nobenemu ne zameril. Glede Alzacije in Lotaringije se je baje car izrazil, kar pa ni prav verjetno, da bi Rusija Francije prav nič ne podpirala v slučajih kake vojne proti Nemčiji. Nemcem seveda bi bilo tako postopanje od strani Rusov povšeči, vendar pa poset Konstantinov v Nancyju in to na željo carjevo, jasno kaže, da so Rusiji všeč dobre razmere s Francijo, kaj bi bilo pa v slučajih vojne za Alzacijo in Lotaringijo o tem ne more zdaj nikdo prerokovati. V francoski zbornici mislijo menda na dnevni red spraviti rusko-francosko zvezo. Če je taka zveza oficijelno izpeljiva, to pokazala bo prihodnost.

Amerika. — Pri imenovanji republikanskega kandidata za predsednika Zjedinjenih držav izbran je bil zopet doseđanji predsednik Harrison. Že pri prvem glasovanji dobil je 535 glasov dočim jih je dobil bivši državni tajnik Blaine le 182. Predsednik shodu je po izidu tega glasovanja predlagal, da je Harrisona jednoglasno proglasiti kandidatom, čemur je zbor pritrdil. Blaine je torej podlegel vkljub temu, da so njegovi pristaši računali na gotovo zmago. Pri volitvah, ki se bodo vršile meseca novembra izvoljen bo predsednikom najbrž zopet Harrison.

Za Evropo je zlo vse edno, ako je voljen Blaine ali Harrison. Oba sta interesom evropske trgovinske politike nasprotna in na zboljšanje teh razmer bi bilo le upati, ako bi pri volitvah podlegla republikanska stranka, torej Harrison in Blaine in bi zmagala demokratska stranka in bi bil izvoljen Cleveland. Toda to se ne bo zgodilo, ker republikanci imajo več zaslombe v državi, nego demokratje.

Obrtnija.

Nekaj o lesnih namakah.

(Holzbeizen.)

(Dalje.)

Anilinske rumene namake. a) Čisto rumena: 150 g naftalinove rumene (Naphtalingelb), 4 kg dežnice.

b) Žefranasto-rumena: 180 g žefranina, 3 kg dežnice.

c) Temno-rumena: 150 g ksantine, 4 kg dežnice, ali pa 180 g fosfine, 3 kg dežnice.

d) Pomarančasto-rumena: 150 g orange, 4 kg dežnice.

f) rudečkasto-rumena: 200 g orange, 50 g fuksina, 5 kg dežnice.

g) Svetlo-rumena: 130 g solnčne rumene (Sonnen-gelb), 4 kg dežnice.

4. Modre (plave) namake. a) Vmešaj počasi 50 g fino stolčenega modrila (indigo) v 400 g angleške žveplene kisline. Raztopina naj stoji 12 ur na toploti 20° R., potem jo vlij v 5 kg dežnice in precedi skozi klobučevino.

b) Raztopi 20 g modrilnega karmina (Indigocarmin) v 400 g vode, ter namoči z vrelo raztopino dotični les.

c) Les namoči z raztopino jesihovo-kisle glinice, katero napravi po nastopnem receptu: 1 del kisavnatega svinca (Bleizucker) raztopi v vodi, isto tako tudi 4 dele goluna, potem obe raztopini zmešaj in prideni vsemu skup dva in dvajseteri del ($\frac{1}{22}$) kristalizovane sode. Čez noč naj se ustoji, čisto tekočino (v kateri se nahaja jesihovo-kisla glinica) odlij od gošče in prideni še vode, če je treba. Ko je les s to raztopino namočen, namaži ga še z namako 6).

d) Beli lesovi, na pr. javor, lipa, se lepo turško-modro pobarvajo z naslednjo namako: Najpravi najprej raztopino 100 g zelenega volka (Grünspan), 400 g salmi-jaka, 800 g vapna v $3\frac{1}{2}$ kg vode. S to raztopino namoči les večkrat, potem pa takoj še z zavrelico: 100 g plave prožiljke (Blauholz), $1\frac{1}{2}$ kg vode, 10 g ločnice (Scheidewasser).

Anilinske modre namake. a) Svetlo-modra: 150 g Bleu de lumière, 4 kg dežnice.

b) Temno-modra: 150 bengalsko-modre (Bengalblau), 3 kg dežnice.

c) Nebesno-modra: 140 g Bleu de ciel, 4 kg dežnice.

d) Zelenkasto-modra: 150 g Bleu très vert, 3 kg dežnice.

(Dalje nasl.)

Obrtnijske raznoterosti.

Lepilo za špranje. Špranje med deskami (na pr. na tleh) se hitro in trpežno zamašijo z raztopino 1 dela kolofonije in 2 delov rumenega voska, v katero smo otresli in vmešali 2 dela zmljetega žganega okra.

Ruski lim. Lim, ki pride naprodaj pod tem imenom, ima primešane nekoliko krede in cinkovega oksida. Zato je bel in neprozoren. Ako limu primešamo 4 do 8% krede, dokaj boljše drži. Zato rabimo ruski lim za pritrjevanje kovinskih ploč na les, na pr. pri vdelenih okraskih (intarzije), katerih bi navadni lim skorej ne držal.

Trdnost zlimanih ploskev. Lim tem boljše prime, čim bolj smo ga vgnali v luknjice dotičnega lesa. S koncema drži tudi bolje, nego pri podolžnem lesu. Zanimivi so nastopni podatki o trdnosti zlimanih ploskev. Številke povedo, koliko kilogramov je treba moči, da raztrgamo 2 zlimani ploski, ki sta veliki po jeden milimeter.

a) Če sta dva s koncema zlimana:

Bukev	1.50 kg
hrast	1.22 kg
smreka	1.05 kg
javor	1.00 kg

b) Če sta lesova zlimana podolgoma (letine ob letinah):

Bukev	0.79 kg
hrast	0.55 kg
smreka	0.24 kg
javor	0.63 kg

Ako je les na mokrem, lim ne drži. Če smo pa vročemu limu pridjali nekoliko lanenega firneža, drži potem tudi na vlažnem kraju. V ta namen kuhaj 8 delov lima v približno 32 delih vode, da dobiš močen lim, potem mu primešaj $4\frac{1}{2}$ dele lanenega firneža (katerega dobiš, ako staro, čisto laneno olje s 16 delom svinčene gladkine (Bleiglätte) kuhaš), pusti še povreti par minut, potem pa rabi ta lim kolikor mogoče vroč. Čim stareji je firnež, tem bolji je lim.

Kmetijstvo.

„Čemu nam služi karbolinej?“

Vprašanje to si je stavil marsikateri naših cenjenih naročnikov, ko je čital naznanilo o karbolineji po raznih novinah, ali pa če je videl slučajno kje povlako, ne vedoč, zakaj se maže les ravno s karbolinejem, a ne s kako drugo oljno barvo.

Karbolinej je mastno olje, katero se maže kakor firnež. On daje lesu lepo rjavo površino in 3 do 4kratno daljšo trpežnost. Tako imenovano impregnacijo (napojenje) lesenih naprav do sedaj še malo cenijo po deželi, veliko bolj pa jo cenijo pri železnicah, pri katerih trošijo vsako leto na milijone za mazanje prožnih tramov, prepričavši se po večletni poskušnji, da so morali zamenjavati nenamazane trame v 3 do 4 letih, namazane pa še le v 16 do 18 letih. Koliko lesa in dela se tako prihrani!

Karbolinej hrani vse lesene reči gnjilobe in prelege. Ker ni drag in ker sleharni delavec lahko maže, obvaruje se človek lahko škode. Karbolinej pa je tudi zelo izdaten, ker se namaže z 1 kilo 5 do 6 □ metrov površine. Če pomislimo, da za namazanje novega voza